

El creixement imparable de la producció de sèries a Espanya

SARAI KORTA / FEBRER 2019

Pel que veiem i el que llegim, 2019 està essent un any molt actiu quant a la producció de sèries per al mercat espanyol, inclòs el català. Movistar ha anunciat que pot arribar a 15 títols diferents, entre novetats i noves temporades, les televisions tradicionals també estan llançant o ultimant novetats per als seus canals tradicionals (TVC amb Les del Hoquei, amb Brutal Media) o les seves plataformes a la demanda (és el cas de Boca Norte, a Playz de RTVE, coproduïda per Lavínia Audiovisual), les plataformes HBO, Netflix, Amazon i Sky no es queden de braços plegats, i fins i tot temàtiques com TNT llancen sèries originals. Així ho fa aquest canal (Vota Juan, produïda per 100 Balas, del grup Mediapro, i Turner), de la mateixa manera que Fox el 2018 es va fer càrrec de les dues últimes temporades de Vis a vis (la sèrie de Globomedia va estar allotjada en Antena3 en els dos primers lliuraments).

Això passa en un paisatge audiovisual que està canviant a gran velocitat –més, potser, d'allò que molts preveien -, en el qual els operadors tradicionals de televisió d'àmbit espanyol s'han vist sorpresos pel dinamisme que han injectat els nouvinguts des de la tecnologia. A aquest paisatge de competència creixent, també en el terreny de la ficció seriada, que històricament ha tingut molta importància per l'audiència i el prestigi dels programadors, ha d'adaptar-se Televisió de Catalunya per a sobreviure, com ha de fer-ho la resta de televisions públiques, cadascuna a la seva escala.

D'una banda, els ens públics pateixen amb uns pressupostos sense gairebé cap creixement, la qual cosa obliga la CCMA a limitar la seva programació de ficció catalana, mentre en el cas de RTVE el procés de renovació de l'equip directiu està allargant-se molt i tard o d'hora perjudicarà la seva política respecte a la ficció. Pel costat privat, mentre Mediaset es manté si fa no fa en els seus plantejaments tradicionals, amb poca empenta en la ficció seriada, Atresmedia ha emprès una política de col·laboració amb les noves plataformes amb la finalitat de no allunyar-se dels rumbos que el sector audiovisual està albirant. Malgrat això, ambdues sofreixen el càstig de la

valoracions negatives dels mercats borsaris, que les continuen considerant massa dedicades al seu negoci tradicional, en declivi.

Davant d'aquest panorama de la ficció seriada per a 2019, aquest article proposa una revisió del que va succeir durant 2017 i 2018 en el mercat espanyol, a la manera del que FX realitza per al mercat dels Estats Units, per a contribuir el coneixement d'una de les àrees més complexes i amb major impacte de la indústria televisiva, tant catalana com espanyola. No hem inclòs les dades de Televisió de Catalunya (TVC) ni de la resta de canals autonòmics, per a poder fer una comparativa més nítida entre els grans jugadors del mercat, que permeti amb el pas dels anys entendre bé els canvis que es vagin produint.

En el cas de TVC, en el temps que portem transcorregut de la dècada ha pogut mantenir pràcticament en totes les temporades almenys un serial de tarda i dues sèries de ficció de producció catalana per a la franja nocturna. Per tant, se situa per sota de l'oferta que proposava durant els primers anys d'aquest segle (fins a tres sèries anuals, a més del serial). En l'escenari de dificultats econòmiques que pateix, TVC va optar el 2018 per ampliar la seva estratègia (producció pròpia i producció externa) i buscar la col·laboració amb altres operadors. Com a conseqüència va optar per la participació minoritària en la sèrie *La Catedral del Mar*, produïda per Diagonal TV amb Atresmedia i Netflix (estrenada en 2018), i per a 2019 va anunciar un acord amb Movistar per a donar alguna forma de continuïtat a la sèrie *Merlí*.

Tal i com es pot observar en les taules següents, les dades recollides per als anys 2017 i 2018 apunten clarament al canvi radical que pot viure la producció espanyola l'any 2019: més activitat i més jugadors en tots els nivells, fins i tot en el terreny de les productores independents, ja que el 2018 van ser ja a prop d'una vintena les empreses que van participar en algun dels títols que van programar les televisions o plataformes.

L'oferta de sèries espanyoles 2017 i 2018

	2017	2018
Operadors TDT	19	25
Operadors/canals TV pagament	6	10
Serveis online	3	10
TOTAL2	28	44

Font: Elaboració pròpia.

1 Sèries, minisèries i serials d'origen espanyol d'estrena (o noves temporades) l'any, programades per canals i plataformes d'àmbit espanyol. No s'inclouen les produccions emeses per les televisions autonòmiques.

2 La sèrie *La catedral del Mar* (2018) s'ha inclòs tant en el còmput d'Atresmedia com en el de Netflix.

Volum de sèries comptabilitzades, per operadors principals

Operadores	2017	2018
RTVE	8	10
Atresmedia	6	9
Flooxer	3	5
Mediaset	4	5
Disney channel	1	1
Movistar	6	9
Fox	0	1
Netflix	0	4
Amazon	0	1

Font: Elaboració pròpia

Productores amb més d'una sèrie el 2017 o 2018

Productora	2017	2018
Bambú	3	1
Globomedia	3	3
Boomerang TV	3	3
Plano a Plano	2	4
La competencia	2	1
Diagonal TV	1	3
Grupo Ganga	1	2

Font: Elaboració pròpia

Per al 2017 vam comptabilitzar que es va programar un total de 28 sèries i serials (llevat d'error o omissió) de producció espanyola amb temporades o capítols d'estrena en cadenes o plataformes d'àmbit espanyol, sense comptar l'activitat de les televisions autonòmiques. Tres d'elles van ser produïdes pels serveis online (Flooxer, d'Atresmedia), sense que es disposi de dades de fonts independents quant a audiència i impacte. Unes altres sis van ser produïdes per plataformes de televisió de pagament (Movistar), entre les quals hi ha algunes que van assolir un bon ressò públic, com ara *Velvet*, *Colección* o *La peste*, i unes altres que van passar més desapercebudes, com La zona.

És molt desigual l'impacte de les sèries estrenades pels canals de TDT en obert, que van sumar 19 produccions. Per volum de títols, lidera TVE, amb vuit produccions, entre les quals destaquen la veterana *Cuéntame como pasó* (amb gairebé tres milions d'espectadors de mitjana per capítol en les temporades 2016-17 i 2017-18, segons les dades de Kantar Media), *Estoy vivo* (2.224.000 espectadors en la temporada 2017-18, que han baixat a 1.743.000 en la 2018-2019) o (el 2016-17 va obtenir 1.646.000 espectadors per capítol, que van baixar a 1.402.000 en la següent). D'altra banda, dels tres serials diaris que va emetre només *Servir y proteger* va superar el milió d'espectadors de mitjana per capítol. Cal afegir que TVE va estrenar també en els seus dos canals principals *La peluquería*, amb resultats discrets.

En el cas d'Atresmedia, entre les sis sèries i serials de producció espanyola que va programar a Antena 3 durant l'any 2017 trobem *El incidente* (1.781.000 espectadors per capítol en la temporada 2017-18), la cèlebre *La casa de papel* (que va baixar de 2.655.000 espectadors de mitjana en la temporada 2016-17 a 1.772.000 en la campanya 2017-2018), *Allí abajo* (2.290 espectadors en la temporada 2017-18, enfront dels 3.134.000 de l'anterior) i *Tiempos de guerra* (2.383.000 espectadors). Els seus dos serials (*El secreto de Puente Viejo* i *Amar es para siempre* es mantenen amb xifres al voltant de 1,4 milions d'espectadors per capítol. Atresmedia no va programar cap sèrie espanyola d'estrena a La Sexta, però va desenvolupar tres projectes de ficció a la plataforma Flooxer.

Per la seva, Mediaset va ser molt més parca en ficció seriada espanyola que els seus rivals. Va mantenir a Telecinco la veterana *La que se avecina* (que va baixar de 3.539.000 espectadors de mitjana el 2016-17 en aquest canal fins a 3.027.000 en la temporada 2017-2018), i va afegir *El accidente* (2.654.000 espectadors al 2017-18) i *Ella es tu padre* (1.692.000). A més, va programar a Cuatro la producció de sketches de ficció *Gym Tony*, amb xifres d'audiència modestes.

L'oferta de 2018

En l'anàlisi de l'activitat de 2018, s'adverteix un augment de la programació que ens ocupa en aquest article, a manera d'avantsala d'allò que es preveu per al 2019, amb una oferta total de 44 sèries i serials (sense comptar les

televvisions autonòmiques). Pel nombre de sèries d'estrena programades (novetats o noves temporades), el bloc dels canals en obert continua liderant clarament, i fins i tot augmenta l'oferta fins a 25 títols (incloent l'estrena de La república a TVE, produïda el 2011). No obstant això, tant els serveis de televisió de pagament com els operadors online van emprendre el mateix camí i van augmentar notablement la producció i la presència en el mercat de la ficció seriada.

Els serveis online van duplicar la seva oferta fins a deu títols (un, compartit amb la televisió tradicional), però sobretot destaca l'arribada dels grans jugadors. D'una banda, Atresmedia va continuar amb les seves propostes a Flooxer, amb títols més rellevants que l'any anterior, com *Looser* (de gran èxit entre el públic jove) o *Más de 100 mentiras* (sèrie amb gran inversió en publicitat), però a aquesta categoria s'afegiren Amazon amb *Pequeñas coincidencias* i Netflix amb quatre títols, tots ells d'èxit: *La casa de papel*, *Élite*, *Paquita Salas* i *La catedral del mar* (compartida amb operadors en obert).

En el cas dels serveis de televisió de pagament, l'agent dominant va continuar sent Movistar. Va augmentar la seva proposta amb la producció de nou sèries, i va aconseguir amb algunes un èxit considerable (tot i la manca de dades certificades externament) com amb *Arde Madrid* (amb una gran inversió per a la campanya publicitària) o *Skam España*, mentre que altres van passar més desapercebudes, com *Capítulo 0* o *El día de mañana*. A més de Movistar, en l'univers de la televisió de pagament cal destacar la novetat de l'aposta de Fox per donar continuïtat a la sèrie *Vis a vis*, que en les seves dues primeres temporades havia ofert Antena 3 (com va succeir també amb *La casa de papel*, ara a Netflix).

La televisió en obert va continuar liderant la distribució de la producció espanyola, amb un total de 24 sèries (més *La república*), si s'inclou *La catedral del mar*). TVE, amb deu títols a La1, es va mantenir el 2018 com el canal amb un volum més elevat de sèries i serials espanyoles, tot mantenint *Cuéntame como pasó* i *Estoy vivo*, entre altres de gran èxit, i afegint-ne algunes de noves però amb audiències discretes, com ara *Sabuesos*, *Fugitiva* i *El continental* (només *Fugitiva* va superar el milió d'espectadors). Antena 3 pràcticament va empatar amb TVE per al primer lloc quant a nombre de produccions emeses, superant amb nou títols l'oferta de 2017. De la seva proposta de programació destaquen els èxits d'audiència aconseguits amb *La catedral del mar* (2.998.000 espectadors de mitjana), *Cuerpo de élite* (2.627.000) i *Fariña* (2.581.000). Tampoc l'any 2018 va programar cap sèrie espanyola nova a LaSexta.

Per acabar, Mediaset es va mantenir com l'operador tradicional en obert amb menys presència de sèries espanyoles, encara que a Telecinco va augmentar el nombre de títols oferts fins a quatre al llarg de l'any natural, i amb la majoria d'elles va aconseguir uns índex d'audiència per damunt dels dos milions d'espectadors de mitjana

per capítol: *La que se avvicina* (que malgrat baixar es va mantenir sobre els tres milions), *Vivir sin permiso*, *El accidente* i *La verdad*. L'altra cadena en obert que va programar una sèrie espanyola va ser, com l'any anterior, Disney Channel (Flipante Noa).

A tall de conclusió

Es pot observar que encara els anys 2017 i 2018 el mercat espanyol de sèries va estar protagonitzat quantitativament per la televisió en obert, per la tradició de TVE i el pes que Atresmedia els concedeix, tant en la producció com en la programació. Però es detecta ja un augment de la participació dels serveis online i dels operadors de televisió de pagament, que ja en l'últim any van apostar de forma significativa per la producció original de ficció seriada.

Consideràvem necessari realitzar una anàlisi d'aquestes característiques davant el panorama que es presenta per a l'any 2019, i per l'embranchida que ha agafat la producció de sèries. Sens dubte tindrà efectes en el paisatge audiovisual, i impactarà en les possibilitats de competir en el mercat per a ens com la CCMA a Catalunya i la resta d'operadors públics i privats, però també per a obrir el ventall de possibilitats de les productores independents. Es preveu que els serveis online augmentaran la seva presència com mai abans s'ha viscut. Netflix ha obert la seva delegació a Espanya i construeix un centre de producció, i suggereix un ambiciós projecte amb un total de 15 títols per al 2019, dels quals ja va avançar *Élite* el 2018. Amazon signa acords amb diferents productores i canals de televisió amb l'objectiu d'augmentar la seva producció, i no hi ha dubte que Flooxer no es quedarà enrere amb la seva proposta de sèries de menor pressupost, però enfocades a la joventut. Igualment, RTVE ha presentat ja les seves intencions online al gener de 2019, amb la sèrie original *Boca Norte*, a càrrec de la seva filial de VOD Playz i la productora Lavínia. I des de Catalunya, també cal recordar que la CCMA porta diversos anys desenvolupant projectes de ficció seriada per a circuits diferents al televisiu tradicional, entre els quals a la fi de 2018 la sèrie per a Instagram *Poliamor*.

Per una altra banda, a la vista del canvi en el mercat i l'èxit de les propostes de Movistar, alguns canals de pagament també semblen apuntar en aquesta direcció. És el cas de la sèrie estrenada ja per TNT *Vota Juan*, o la possibilitat que Viacom entri també en la producció espanyola, i així augmenti el nombre de participants en la ficció original des de la televisió lineal. Finalment, cal recollir una altra de les combinacions possibles, com ha fet aquest 2019 amb la sèrie *La Sala* l'aliança entre la productora independent Isla Audiovisual amb l'aspirant a gegant francès del sector Newen, la FORTA i HBO España, que serà la primera a estrenar-la.

Joan M. Corbella ha contribuït a la realització de l'article